

Posudek vedoucího práce

Řeka klidná, řeka divoká

Tereza Mottlová

Tereza Mottlová předkládá k obhájení práci, ve které na 95 stranách rozdělených do pěti kapitol, závěru, bibliografie a příloh, etnograficky zkoumá kontury, variace a paradoxy soužití lidí a řeky Otavy na příkladu starousedlíků, správy města a zahrádkářů v Sušici.

Hned na začátku posudku musím napsat, že práce je to více než podařená a tudíž budou v mém hodnocení převládat pozitiva. V první řadě musím vypíchnout Mottlové ponor do etnografie se vší vážností, odhodláním a náročností, kterou vyžaduje. Z pozice vedoucího bylo fascinující sledovat a dopomáhat jejich vzájemnému namlouvání a sblížování, jenž vyústilo v sebevědomou etnografku, která pochopila, že „*stejně jako mrtvé stromy v lese nejsou mrtvé, ani „mrtvý“ čas v etnografickém výzkumu není ve skutečnosti mrtvý.*“ (str. 21) Když pak Mottlová přišla s nápadem dosběru informací v terénu o rok později, aby „*zjistila, jestli se výsledky mého výzkumu dramaticky nezměnily*“ (str. 35-6) a to na úkor pohodlí snadnějšího dokončení diplomky, pochopil jsem, že jí nejde jen o to mít DP konečně dopsanou a za sebou, ale do velké míry i o poctivě odvedenou etnografii.

Určitou citlivost a schopnost etnograficky se pohybovat terénem autorka prokázala, když dokázala obstojně a reflexivně bruslit na tenkém ledě zkoumání blízkého okolí, včetně členů rodiny, což je vždycky ošemetný postup v antropologii (viz str. 31 a 32 pro její diskusi tohoto postupu). Domnívám se, že Mottlová prokázala, že mínusy takového postupu byly jasně převáženy plusy – a to v čele s důvěrou, které se autorka těšila při výzkumu fungování městského úřadu, kde její otec je starostou, díky čemuž získala unikátní a mnohdy těžky dostupné informace o proplétání expertního a domorodého vědění.

Kromě kvalitního výzkumu se Mottlové podařil i hlavní výstup z něj, totiž psaný text. Autorka si vypěstovala „etnografické střevo“, díky kterému umí držet text strhující, kompaktní a s estetickými kvalitami, stejně jako vědecky poctivý a konceptuálně naplněný, nikoli ovšem přeplněný. Mottlová rozumí aktuální, cizojazyčné odborné literatuře, kterou umí ilustrovat na příkladech, stejně jako se k ní umí kriticky vymezit, najít její slabá místa a do nich pak vstoupit svým vlastním výzkumem (viz např. její kritika výzkumu řeky Solo na str. 25 či rozdíl mezi jejím a Krauseho výzkumem na str. 31). Důkazem osvojeného „etnografického střeva“ je i struktura práce odmítající klasickou strukturu přísného oddělení teorie od empirie, v rámci které dokáže autorka držet koncepty a data v trvalé interakci po celý tok textu, čímž prokazuje schopnost interpretace a analýzy vlastního empirického materiálu. Ba co více, nejenže umí interpretovat a analyzovat, ale umí i problematizovat a divit se – a „*Údiv*“, jak víme od Platóna, „*je postoj člověka, který moudrost skutečně miluje*“. Schopnost divit se mimojiné vede k tomu, že jí v průběhu psaní vyvstávají další a další problémy k řešení a otázky k prozkoumání, včetně těch, jenž by si zasloužily další výzkum –

ať už problematika demokratizace scottovského *métis* nebo srovnání „*jak záplavové a běžně nezaplavované oblasti dokáží reagovat na povodně*“ (str. 79).

Když bych měl zmínit určité nedostatky, které práce má, pak bych vypíchnul to, že na jednu stranu je sice skvělé a přesně v etnografickém duchu, že Mottlová vychází mnohem více z neformálních rozhovorů než z mnohdy fetišizovaných formálních rozhovorů (což jí v práci nese své ovoce – viz str. 67), na druhou stranu ale mohla do práce zahrnout i více etnografických situací, kde tím klíčovým je dělán a praxe samotná a nikoli komentování praxe ze strany zkoumaných. Jak koneckonců zdůrazňuje autorkou několikrát použitý Tom Boellstorff, dělat věci je něco jiného než říkat, co dělám za věci a je škoda, že si Mottlová tuto mantru etnografie „po Geertzovi“ nevezala ještě více k srdci. Mimo to, je skvělé, že autorka pracuje s fotkami přímo v těle textu a neuklízí je do přílohy, nicméně je škoda, že na fotkách chybí zkoumaný člověk a že tedy nedala svým plasticky vylíčeným postavám i fotografický rozměr. K mým drobným výtkám pak náleží i nedůslednost v překládání cizojazyčných citací do češtiny – sice deklaruje, že tak činí, nicméně v textu zůstávají i pasáže, kde ponechala originální znění (viz např. str. 30 pasáže o Krauseho disertaci). V neposlední řadě koncept *Umwelt* náleží Jakobu von Uexküllovi a nikoli, jak tvrdí Mottlová na str. 51, Timu Ingoldovi, který si ho od něj jen vypůjčil a dále rozvinul.

Celkové hodnocení

Drobné výtky, které k práci mám, zdaleka nedosahují významu pozitiv, jež na práci spatřuji. Ve zkratce řečeno: práce je skvělá, nejlepší, kterou jsem z těch etnografických kdy vedl, a já Mottlové k ní gratuluji. Jsem rád, že mám díky ní konečně k dispozici vzorovou práci, podle které mohu její mladší spolužačky a spolužáky učit, jak vypadá kvalitní diplomka etnografického ražení. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím 18 až 19 body. Mottlové pak doporučuji práci předělat do popularizační eseje a odborné studie a zvážit doktorské studium.

V Praze 11. září 2021

Mgr. Bohuslav Kuřík, Ph.D.